

הא מני רבי יוסי הגלילי היא דאמר תם משלם חצי כופר – This ברייתא is according to ריה"ג who maintains that a תם pays half כופר

Overview

The גמרא states that (according to the ¹מ"ד פ"נ ממונא), omitting חצי כופר in the ברייתא is not a שיורא since the ברייתא follows the opinion of ריה"ג that a תם pays חצי כופר. Our תוספות discusses the possibilities of paying כופר by a תם.

The גמרא ²later mentions a four way מחלוקת how to interpret the פסוק of ובעל (תם שהמית אדם) (which is written concerning a השור נקי).

1) נקי from the בעל השור maintains that it teaches us that the שמעון בן זומא maintains that it teaches us that the שור is אסור בהנאה including the skin.

2) חצי כופר נקי from the בעל השור maintains that the אלעזר ר' maintains that the owner pays no כופר by a תם.

3) דמי ולדות נקי from paying for the השור maintains that the ריה"ג (if it killed a pregnant woman and caused her to abort the fetus).

4) שלשים של עבד נקי from paying the בעל השור maintains ³that the ר"ע.

[⁴שור maintains that there is no כופר payment if there is no סקילה for the שור]. It follows that חצי כופר by a תם and ר"א ⁵definitely maintain that there is no כופר by a תם. According to ריה"ג and שמעון בן זומא a תם may pay חצי כופר (when there is no סקילה [if they disagree with רבה]).

כופר שלם; he טרפון maintains that a תם which killed הנזק pays a כופר שלם; he derives it from a ק"ו from ברה"ר (who pays a חצי כופר).

anticipates a question and resolves it:⁶

והא דמועד משלם כופר שלם ותם חצי כופר לאו שיורא הוא –

And that which the ברייתא omitted the difference that a מועד pays a complete כופר and a תם pays half כופר that is not an omission -

דהא תנא תם משלם חצי נזק ומועד משלם נזק שלם וכופר בכלל –

For the ברייתא taught that a תם pays ח"נ and a מועד pays נ"ש and כופר is included in this distinction that a תם pays חצי כופר and a מועד pays a כפר שלם.

¹ See previous תוספות ד"ה אי.

² דף מא,ב ואילך.

³ ר"א rejects the view of ר"ע (no פסוק is required to exempt the תם from כופר [when it is סקילה] since it pays (מגופו), and the view of ריה"ג (דמי ולדות) is paid only if ינצו אנשים but not שוורים).

⁴ There is no סקילה for the שור if there were no two witnesses that it killed, or if it killed בכוונה.

⁵ See previous footnote # 3.

⁶ See רש"י ד"ה ריה"ג who asks and answers similarly. Perhaps תוספות mentions it because it is similar and relevant to other questions and answers later in this תוספות.

asks: תוספות

ואם תאמר אכתי ליתני דמועד משלם כופר אף כשהשור בסקילה –

And if you will say; notwithstanding the above, the ברייתא still should have listed this additional difference between a מועד and a תם; that a מועד pays כופר even when the ox is stoned (for the חיוב of a מועד is העלייה⁷ –

ותם כשהוא בסקילה פטור מפילו לרבי יוסי הגלילי דהביאהו לבית דין וישלם לך⁸ –

However a תם is פטור from (even half) כופר when he receives סקילה, even according to ריה"ג for since a תם pays only מגופו, the מזיק will say (sarcastically) **that you should bring the שור תם המזיק to בי"ד and they will pay you** from it. The שור תם is stoned for killing a person, he is worthless,⁹ and since a תם pays only מגופו (including the כופר payment) there is no obligation on the מזיק to pay כופר, since the תם is worthless.¹⁰

answers: תוספות

ויש לומר שהוא בכלל שהתם משלם חצי נזק מגופו –

And one can say; that this difference that a תם pays no כופר, is included in what the ברייתא stated that a תם pays a מגופו ח"נ. Since he pays only מגופו it is understood that he cannot pay כופר, since he is (to be) stoned.

In summation (1): According to the ממונא מ"ד פ"נ there is no need to mention the difference between a תם and a מועד concerning כופר when the שור is בסקילה (the מועד pays and the תם does not), because that is included in the difference (mentioned in the ברייתא) that a תם pays מגופו. There is no need to mention the difference between a מועד and a תם when the שור is not סקילה (if there are no witnesses, etc.) for the ברייתא is according to ריה"ג who maintains that (in this instance) the תם pays כופר חצי; this distinction is already included since the ברייתא mentions the חילוק between ח"נ and נ"ש.

continues to ask: תוספות

ואם תאמר אם כן מהאי טעמא אמאי לא מוקי מפילו לרבי עקיבא –

And if you will say; if this is so¹¹, then from this very same reason why could we not establish the ברייתא even according to ר"ע –

דפוטר בתם מחצי כופר –

⁷ שור (מועד) המזיק pays the full damage from his assets, regardless of the value of the מזיק.

⁸ This statement 'הביאהו לב"ד וישלם לך' was made by ר"ע (לקמן מא"ב) in response to ר"א who stated that the חצי כופר תם comes to exclude a תם from פסוק ובעל השור נקי הביאהו לב"ד וישלם לך, since חצי כופר תם, since חצי כופר תם, since חצי כופר תם.

⁹ Even before he is stoned, a שור הנסקל is אסור בהנאה and has no monetary value.

¹⁰ The difference between a תם and a מועד concerning כופר, that a תם pays no כופר at all, is not included in the difference mentioned in the ברייתא, that a תם pays ח"נ.

¹¹ It is not necessary to inform us that a תם is פטור מכופר since we were already taught that a תם pays מגופו.

who exempts a תם from כופר; and nevertheless there will be no omission -
 דכשהשור בסקילה לא אצטריך למיתני שפטור מחצי כופר -

For when the ox receives סקילה it is not necessary for the ברייתא to mention that a תם is כופר, since we already know it -

דהתנן¹² שהתם משלם מגופו וכיון דמשלם מגופו הביאהו לבית דין וישלם לך -
 For we have learnt in a משנה that a תם pays מגופו, and since he pays מגופו, there can be no כופר payment for לך ישלם לך¹³!
 וכשאין השור בסקילה כגון¹⁴ על פי עד אחד ועל פי בעלים -

And when there is no סקילה for the ox, for instance that we knew that the ox killed through the testimony of (only) one witness or through the testimony of the owners (in both of these case there is no סקילה), then -
 בין תם בין מועד שניהם פטורין מכופר -

Whether the goring ox was a תם or a מועד there are both פטורין מכופר
 מדרבה דאמר פרק שור שנגח ארבעה וחמשה (לקמן דף מג, א) -

Based on the ruling of רבה who maintains in פרק שור שנגח ארבעה וחמשה -
 שור שהמית בן חורין שלא בכוונה פטור -

An ox who gored a freeman without intent (to gore or harm him) is פטור from paying כופר. The reason is -

שנאמר השור יסקל וגם בעליו יומת כל זמן שהשור בסקילה בעלים משלמים כופר -
 For it is written in the תורה 'the ox should be stoned and its master shall also be killed'. We derive from this היקש that whenever the ox is stoned the owners' pay כופר. However when the ox is not stoned¹⁵ the owners are exempt from paying כופר. Therefore whether the ox is stoned (if two עדים testify) or if the ox is not stoned (if it was only one עד or עצמו) the owners of the תם pay no כופר. If the ox is stoned the owner of the תם is פטור because of 'וכי' הביאהו לב"ד וכו', and if the ox is not stoned, the owner is פטור מכופר from the היקש of רבה. Therefore it is understood why the ברייתא did not mention that a תם is כופר because it is either irrelevant (where there is no סקילה, for a מועד is also פטור מדרבה) or we know it already (where there is סקילה) since it pays מגופו. Why then did we have to establish the ברייתא according to ר"ה when it can even follow the view of ר"ע that a תם pays no כופר.

answers: תוספות

ויש לומר דאין הכי נמי דלרבי עקיבא נמי כופר לא הי שיוור -

And one can say; that it is indeed so, that also according to ר"ע leaving out the rule that a תם is פטור from כופר is not considered an omission (as

¹² [It is also mentioned in this ברייתא טז, ב]. מתני' לקמן טז, ב.

¹³ This is the same explanation used to answer תוספות previous question (according to ר"ה ג').

¹⁴ There is (also) no סקילה if the שור killed בכוונה; see following footnote # 15.

¹⁵ The משנה on טז, א states that if an ox killed בכוונה there is no סקילה.

explained in the question -

והא דלא קאמר הא מני רבי עקיבא היא –

And the reason the גמרא did not say that the ברייתא is according to ר"ע – משום דדריש בשור שנגח ארבעה וחמשה (לקמן מב, א) נקי מדמי עבד –

Because the שור נקי interprets the verse שור שנגח ארבעה וחמשה in ר"ע to mean that the עבד is free from paying the money for a killed שור תם. ואי רבי עקיבא ליתני שהתם פטור מדמי עבד –

And therefore if the ברייתא follows the view of ר"ע, it should state another difference between a תם and a מועד; namely that a תם is עבד (as opposed to a מועד which is חייב). We cannot say that תנא ושייר –

ומאי שייר דהאי שייר למאן דאמר פלגא נזקא ממונא –

Because what else did the ברייתא omit that it omitted this rule of פטור מדמי – מ"ד פ"נ ממונא according to the עבד, and this would be a difficulty –

דאי משום חצי כופר לאו שיעורא הוא דהתנן שהתם משלם חצי נזק מגופו –

For if you will want to answer that the ברייתא omits the חצי כופר (which a תם is פטור) that is not an omission for we have already learnt in a משנה that a תם pays a מגופו ח"נ and since he pays מגופו he obviously cannot pay כופר (when he הביאהו לב"ד וישלם לך (מחויב סקילה) for a תם –

In summation (2): If we agree with רבה (that there is no חיוב כופר when there is no חיוב סקילה), there is no question (on the מ"ד פ"נ ממונא) why the ברייתא does not mention that a תם is different than a מועד for it is פטור from כופר; for if there is no חיוב סקילה then both the תם and מועד are פטור from כופר, and if there is a חיוב סקילה, it is not necessary to mention that the תם is פטור from כופר since this is known already, for a תם pays only מגופו.

anticipates a different question:

ואם תאמר ומנא ליה דאית ליה לרבי יוסי הגלילי תם משלם חצי כופר –

And if you will say; from where does the גמרא know that ריה"ג maintains that a תם pays חצי כופר?!¹⁶

anticipates a possible answer:

אי משום דדריש לקמן¹⁷ נקי מדמי ולדות ולא דריש נקי מחצי כופר –

If the proof is because he interprets the word נקי to mean he is exempt from paying for the aborted fetuses¹⁸, and he does not interpret it to mean

¹⁶ The גמרא maintains that the ברייתא follows the view of ריה"ג that a תם pays כופר. There seems to be no apparent source for this view of ריה"ג.

¹⁷ דף מב, א.

¹⁸ See מהרש"ם מהרש"א וכו' who ask that if the ברייתא is according to ריה"ג, why does the ברייתא not mention that a תם is פטור, ועיי"ש ש"ת תם and a תם is חייב בדמי וולדות ומועד.

that he is exempt from ¹⁹חצי כופר. The reason he chooses not to interpret נקי מחצי כופר would seemingly be because he maintains that a תם is חייב בחצי כופר (when there is no חיוב סקילה). This would be the source that תם חייב בחצי כופר ריה"ג maintains.

however rejects this proof.

– דלמא לעולם סבירא ליה דפטור דכשהשור בסקילה הביאה לבית דין וישלם לך –

Perhaps ²⁰really maintains that a תם is כופר; however, he does not need the פסוק of נקי to teach this. For if the ox will be stoned the תם הביאהו לב"ד וישלם לך on account of פטור is בעל התם

וכשאין השור בסקילה פטור מדרבה –

And if the שור is not stoned (in a case of ע"פ ע"פ or ע"פ ע"פ) then he is פטור because of the היקש of רבה (which teaches there is only a חיוב if there is a חיוב סקילה). That is why ריה"ג does not interpret נקי מחצי כופר since there is no need for a פסוק (similar to the view of ר"ע concerning בתם). The question remains why the גמרא assumes that ריה"ג maintains that תם משלם חצי כופר!

answers:

– ויש לומר דהא דקאמר דתם משלם חצי כופר לאו משום דשמעין ליה הכי –

And one can say; this which the גמרא states that a תם pays חצי כופר is not because we heard that this is so –

– אלא כלומר דמצי סבר דמשלם חצי כופר ²⁰ולא יסבור דרבה –

But rather the גמרא means to say that ריה"ג may maintain that a תם pays חצי כופר in a case where there is no סקילה (ע"פ ע"פ or ע"פ ע"פ) and ריה"ג will not agree with רבה who maintains that if there is no סקילה there is no כופר, but rather ריה"ג will agree –

– ²¹כרבי טרפון דאית ליה נמי לקמן שלהי כיצד הרגל (דף כו,א) דתם משלם כופר ²² –

with ר"ט who also maintains later in the end of כיצד הרגל that a תם pays כופר. מחויב סקילה תם is not כופר when the תם will maintain that there is כופר. ריה"ג maintains that there is כופר when the תם is not כופר.

– ואי נמי סבירא ליה רבי יוסי הגלילי דתם לא משלם חצי כופר משום דרבה –

And even if ריה"ג will also maintain that a תם does not pay חצי כופר (even when there is no סקילה) because of the ruling of רבה, nevertheless the omission of חצי כופר in the ברייתא –

– לאו שיורא היא כדפרישית –

is not considered an omission as I explained ²³previously; if we follow the

¹⁹ נקי מחצי כופר to mean ובעל השור נקי interprets דף מא,ב on ר' אליעזר.

²⁰ This is in opposition to ר"א ור"ע who definitely maintain that a תם does not pay (חצי) כופר.

²¹ Some commentaries insert the word 'אלא' before 'כר"ט'.

²² See (הארוך) who asks why do we not answer that the ברייתא follows the view of ר"ט that a תם pays (עיי"ש בדובר מישרים) כופר.

ruling of רבה.

In Summation (3): The גמרא is answering if we disagree with רבה then we can answer that the ברייתא follows the view of ריה"ג (that when the שור is not מחויב סקילה he pays a חצי (כופר) and if we agree with רבה (and a שור תם never pays כופר) there is still no שיור.

Tosfos continues:

והוא הדין דהוה מצי למימר הא מני רבי שמעון בן זומא היא –

And it is indeed also true that the גמרא could have answered, this ברייתא follows the view of ר"ש בן זומא –

דדריש התם²⁴ נקי מדמי עורו ולדידיה נמי כופר לאו שיורא הוא²⁵:

Who interprets the word נקי to mean that he is cleaned (even) from the value of the skin; the בעל השור cannot derive any benefit even from the skin of the הנסקל שור. And also according to him omitting כופר is not an omission.²⁶

Summary

We can explain why there is no שיור in the ברייתא if we agree with רבה (that (כשאין השור בסקילה אין הבעלים משלמים כופר). If the תם is מחויב סקילה there is no need for the ברייתא to tell us that he is פטור from כופר, since we were already taught that a תם pays מגופו; so he is worthless and cannot pay the כופר. And if the שור is not מחויב סקילה then (according to רבה) there is no difference between a תם and a מועד for they are both פטור from paying כופר.

Thinking it over

1. Can we assume that the פ"נ ממונא מ"ד of רבה definitely agrees with רבה (according to our גמרא)?

2. Is the payment of כופר considered a קנס?²⁷

²³ See 'In Summation' (2).

²⁴ לקמן מא, א וב.

²⁵ אמ"ה הערה 145. Tosfos does not answer this question.

²⁶ See 'In Summation' (2). The advantage of establishing the משנה according to זומא בן זומא is that it removes the questions in footnotes # 18 & 21.

²⁷ See נה"מ.